

HIJ IS VERREZEN !

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088

V.U. : A. VAN DER SCHRAELEN, DRIESHEIDE 45, B-2980 ZOERSEL

NR. 80 / MAART-APRIL 2016

AFGIFTEKANTOOR : ANTWERPEN X

EEN « WANKELLENDE » PAUS

Integranten ergeren zich aan Franciscus en aarzelen niet om scherp naar hem uit te halen. Zij begrijpen niet dat de KCR zo positief over hem spreekt, of willen het niet begrijpen. Toch is het standpunt van broeder Bruno duidelijk : anders dan Paulus VI, Joannes-Paulus II en Benedictus XVI heeft Franciscus het katholiek geloof en verkondigt hij dat. Maar geregeld lijkt hij te « wankelen » ten gevolge van de conciliaire pastoraal die hij van zijn voorgangers geërfd heeft en die hij zich eigen heeft gemaakt.

FRANCISCUS EN DE OPPERRABBIJN

Aan de vooravond van het bezoek van Franciscus aan de synagoog van Rome (17 januari 2016) kwamen we te weten dat opperrabbiijn Riccardo Di Segni de paus rechtstreeks had opgebeld « met de vraag dat hij zou vermijden om het woord « Farizeër » te gebruiken in een betekenissen die de Joodse leider als pejoratief beschouwde. Hij gaf ook publiek te kennen dat deze paus « gevaarlijk » is voor het jodendom » (Le Figaro, 16-17 januari 2016). Gevaarlijk ? Een uitspraak die we alleszins niet gehoord hebben over de pausen Montini, Wojtyła of Ratzinger !

Di Segni zei dat de H. Vader aan de telefoon « heel aandachtig was ». De opperrabbiijn hield wel vast aan zijn kritiek ten gronde op een theologie die zeer christocentrisch is ; logisch voor een christen, gaf hij toe, maar hij wou Franciscus toch de aanbeveling doen « om geen God van de barmhartigheid te plaatsen tegenover een God van de wraak, die zou laten verstaan dat er alleen maar heil is voor de christenen... »

Wat antwoordde de paus ? « *Om zichzelf te begrijpen kunnen de christenen niet anders dan verwijzen naar hun Joodse wortels. En de Kerk, die het heil door het geloof in Christus belijdt, erkent het onherroepelijk karakter van het Oude Verbond zowel als de constante en trouwe liefde van God voor Israël.* » Een liefde die nauwelijks beantwoord werd, zoals we kunnen lezen in het Oude Testament, « *een waarachtig liefdesdrama waarin God de rol van de bedrogen vader en echtgenoot speelt, en Israël die van de ontrouwe zoon, dochter of echtgenote* », aldus de paus in zijn Vastenbrief. Hij kon het niet beter formuleren.

Heel de kwestie is dus te weten of deze trouw van God beantwoord wordt buiten het geloof in Christus... De paus besloot zijn toespraak in de synagoog met de zegening die Mozes en Aäron op aangeven van Jahweh uitspraken over de kinderen van Israël : « Mocht de Heer ons zegenen en bewaren. Mocht Hij zijn aanschijn over ons doen stralen en ons genadig zijn. Mocht Hij zijn gelaat tot ons keren en ons de vrede schenken » (Nm 6, 25-26). Het gelaat van God, dat is Christus, « gelaat van het erbarmen van de Vader » ! Zal de opperrabbiijn deze boodschap horen in het jaar van de barmhartigheid ?

FRANCISCUS EN DE LUTHERANEN

De pauselijke catechese van 20 januari 2016 was gewijd aan het thema van de « Gebedsweek voor de eenheid en de barmhartigheid », geput uit de eerste Brief van de H. Petrus : « *Vroeger van genade verstoken, nu begenadigd* » (1 P 2, 10).

Paus Franciscus onder de liefdevolle blik van de H. Maagd van Guadalupe, patrones van Mexico (13 februari 2016).

« *Het Tweede Vaticaans Concilie* », aldus Franciscus, « *onderstreept dat "het doopsel de sacramentele band van de eenheid vormt die zijn kracht uitoefent tussen allen die erdoor zijn wedergeboren"* (Unitatis redintegratio, 22). » En hij voegde er aan toe: « *De eerste Brief van Petrus is gericht aan de eerste generatie christenen, om hen bewust te doen worden van de gave die zij in het doopsel ontvangen hebben en van de eisen die dat met zich mee brengt. Ook wij worden in deze Gebedsweek uitgenodigd om dat alles te herontdekken en om dat samen te doen, voorbij onze verdeeldheid.* » Hoe dan wel? Door te erkennen « *dat wij allemaal zondaars zijn en dat wij er nood aan hebben gered te worden, vrijgekocht en bevrijd van het kwade. Het is dat negatieve aspect dat de eerste Brief van Petrus "duisternis" noemt als er staat: "Hem die u riep uit de duisternis tot zijn wonderbaar licht" (1 P 2, 9).* »

Het is precies daar dat het schoentje wringt, zoals onze vader, abbé Georges de Nantes, opmerkte toen hij van nr. 22 van het aangehaalde conciliedocument schreef dat « *het ons eigenlijk een loer draait, wat niet heel fraai is, maar wat wel heel wat moeilijkheden vermijdt* ». Waarover gaat het? Over « *een zaak waarover ik nooit meer iets zie of hoor en die nochtans altijd een constante katholieke waarheid is geweest en zal zijn* », namelijk « *de "staat van genade", dat prachtig geschenk dat de vereniging van de ziel met God in stand houdt en dat de vurigheid van de godsvrucht en de deugden geeft in de onafgebroken uitwisseling van liefde tussen God en zijn schepsel.* » En de doodzonde « *haalt haar benaming uit het verschrikkelijk effect ervan, namelijk de verbreking van die zo kostbare banden, het verlies dus van de "heiligmakende genade". De christen die in staat van doodzonde verkeert, kan tot geen enkel sacrament nog toegang krijgen zonder een nieuwe "heiligschennis" te begaan, met uitzondering natuurlijk van de biecht; als hij dat sacrament op passende wijze ontvangt, krijgt hij al het geestelijk goed terug dat hij kwijt was.* »

« *Daarover wordt nooit nog gesproken. Uiteraard, omdat het doopsel een absoluut begin is, maakt het van de zondaar zonder enige overgang een heilige. De volwassen protestant vraagt het protestants doopsel, omdat hij er geen ander kent of wil. Dat doopsel is geldig. Hij is heilig! Bijgevolg wordt hij, zoals elke katholiek, door de goddelijke bijstand overspoeld. Maar ook de eisen van Christus en de Kerk – en die twee zijn onafscheidelijk – overspoelen hem... En dan beginnen de moeilijkheden.* »

« *Het Concilie stapt daar allemaal over om al die geliefde oecumenisten met wie men zo graag dialogeert te verontschuldigen. Hen eraan herinneren dat het Jezus, de katholieke Jezus is die doopt en die de zorg voor de nieuwe dopeling op zich neemt, zou er op neer komen duidelijk te maken dat er "buiten de Kerk" geen heiligmakende genade en geen heil*

bestaat (tenzij die voorbereid worden in een onschuldige ziel, op weg naar). Bovendien kan niemand het katholiek geloof verliezen of, als hij elders gedoopt is, de prediking ervan weigeren zonder een doodzonde te begaan en zichzelf uit te sluiten van de weldaad van de sacramenten die in het schisma of de ketterij ontvangen zijn.

« *We kunnen niet anders dan de waarheid verkondigen: de zonde verslindt de wereld, in die mate dat de katholieken zelf meestal niet in staat van genade verkeren en heiligschennis begaan door in die hoedanigheid te communie te gaan; dat de leden van de schismatieke en ketterse Kerken of sekten er nog veel erger aan toe zijn, door het feit dat hun tegenstand tegen het katholiek geloof hen berooft van de genade die absoluut noodzakelijk is voor hun trouw aan de goddelijke geboden. In die omstandigheden over "eenheid" spreken tot massa's mensen die buiten de goddelijke genade leven en die slechts tot het mystiek Lichaam van Christus behoren als dode takken, is een grote leugen. Dat Lichaam bestaat uit alle zielen die gedoopt zijn of verlangen naar het doopsel (en persoonlijk ben ik voor een ruime interpretatie daarvan wat de armen, de zwakken, de nederigen en de vervolgdens betreft). De zogezegde oecumenische beweging daarentegen stapelt de lijken van zielen die al dood zijn op, zonder er zich om te bekommeren hen eerst terug tot leven te wekken!* » (Autodafé, 1996, pp. 224-225).

Geschreven in 1996, vier jaar vóór de publicatie van het derde geheim van Fatima, waarin we lezen over « **de Heilige Vader** » die onderweg is « **door een grote stad die voor de helft verwoest is. Half bevend, met wankele tred, door pijn en verdriet teneergeslagen, bidt hij voor de zielen van de lijken die hij op zijn weg tegenkomt** »...

Hoe dan ook: paus Franciscus zal, bescheiden en vriendelijk, maar wel duidelijk, een *Non possumus* uitspreken als dat vereist is. Ook al is de opperrabbin van Rome daarover ontgoocheld, toch zal Franciscus voortgaan met over de Farizeeën te spreken « *in een pejoratieve zin* », zoals Jezus in het Evangelie, en een rustig en robuust christocentrisme belijden. En ook al zijn de lutheranen daarover ontgoocheld, toch zal de H. Vader de intercommunie niet toestaan.

broeder Bruno van Jezus-Maria

INGEBONDEN NUMMERS

Vers van de pers: de jaargangen 2013 t/m 2015, stevig ingebonden in één boekdeel. Meer dan 300 blz. lectuur en tientallen illustraties.

prijs: 30 euro, portkosten inbegrepen

bestelling: schrijven naar de verantwoordelijke uitgever of mailen naar hij.is.verrezen@gmail.com

HET KRUIS IN ONS DAGELIJKS LEVEN

EEN MEDITATIE OVER GELOOF, HOOP EN LIEFDE

HET Kruis is het middelpunt van onze godsdienst. Het moet ook het middelpunt van ons persoonlijk leven zijn. Jammer genoeg zegt het Kruis heel wat christenen niet veel. Wij zouden nochtans moeten proberen zover te geraken **dat het Kruis ons iets zegt, ons heel wat zegt – eigenlijk alles zegt.**

De drie delen van mijn betoog zullen ons spreken over de rol van de Vader, die van de Zoon en die van de H. Geest in het Kruis. Hun rol stemt overeen met de drie grote theologale bewegingen van onze ziel : het geloof, de hoop en de liefde.

I. HET GELOOF IN HET ERBARMEN VAN ONZE HEMELSE VADER

Aan de basis van alles ligt de genade van God. Dat vaderlijk principe, dat geschenk van het leven – van de schepping tot de verlossing – is zo mysterieus dat wij het slechts kunnen benaderen in de Openbaring die de Zoon ervan gedaan heeft op het Kruis.

In onze godsdienst, en in onze godsdienst alléén, is de liefde van God geen filosofie of geen mythe. Die vaderlijke genade, die stortvloed van liefde die wij absoluut niet verdienen, ontsnapt aan elke menselijke maat, aan elke menselijke verklaring. In onze godsdienst verschijnt zij onder de vorm en met de draagwijdte van een *gebeurtenis*, van een historisch feit : het Kruis van Christus is de openbaring van Gods liefde voor ons.

Het Kruis van Christus is in de eerste plaats het grote teken van de goedheid van God die vergiffenis schenkt aan de zondige mensheid.

In het Evangelie van Sint-Jan lezen wij hoe de bijzonderste zending van Jezus erin bestaat te getuigen van de Vader, de wil van de Vader duidelijk te maken. Op het Kruis getuigt Jezus van de Vader die ons genade schenkt. Als Sint-Jan in zijn brief zegt : « *God is liefde* », dan heeft hij die les geleerd aan de voet van het Kruis. Op het Kruis bewijst Christus ons *zichtbaar* de vergiffenis van de onzichtbare God. Daarom is de barmhartigheid van God voorwerp van geloof.

Wanneer Jezus tot de goede moordenaar zegt : « *Vanavond nog zult gij met mij in het Paradijs zijn* », dan

betuigt Hij hem de goddelijke vergeving. Zijn hele leven lang heeft de Heer aan verschillende mensen hun zonden vergeven, waarop de Farizeeën zegden : « Met welk recht vergeeft die daar de zonden ? » Het woord van Christus die vergiffenis schonk, was het teken van de ontoegankelijke goddelijke genade. Daarom is het Kruis voor ons het voorwerp van een akte van geloof.

Het Kruis is het fundament van het geloof, als wij geloven in God die ons liefheeft en ons vergeeft. Het is omdat wij het Kruis zien dat wij geloven. En het is

niet alleen het fundament, maar ook de exacte maat van de goedheid van God. Tegen welke voorwaarde houdt God van ons ? Tot aan welk punt ? In welke mate ? Antwoord : in de mate van het Kruis, op voorwaarde dat wij in het Kruis geloven. Het Kruis drukt op een manier die voor ons, mensen, toegankelijk is het mysterie van de onzichtbare genade van God uit. Daarom is elke blik op het Kruis een hulp voor het geloof.

Vermits het geloof de basis vormt voor heel het christelijk leven, zouden wij verschillende keren per dag naar het kruisbeeld moeten kijken om opnieuw zekerheid in ons geloof te vinden, de zekerheid dat God ons bemint en vergeeft.

Maar buiten het Kruis is er ook geen goedheid van God meer. God is liefde in het Kruis van Christus. **Wie het Kruis echter verwerpt, zal in God enkel een ver-**

Detail van een kruisbeeld door Tilman Riemenschneider (ca. 1495).

schrikkelijke Rechter vinden. Het geloof in het Kruis heeft als enig contrast het ongeloof dat het Kruis verwerpt. Het is een van de mooie uitdrukkingen tijdens de begrafenismis : wij bidden God om medeliden met de overledene « die getekend is met het teken van het Kruis ». We zien in gedachten de goedheid van God die zich samenbalt via het Kruis van Christus ; en zelfs als die goedheid universeel is, dan belet dat niet dat men het geloof in het Kruis moet bezitten om gered te worden, om van die liefde te kunnen genieten.

Daarom is de goede en barmhartige God tegelijkertijd ook de verschrikkelijke Rechter van de laatste dag. En het teken dat aan de hemel zal verschijnen ten aanschouwe van de verbaasde volkeren is het teken van het Kruis, teken van goedheid en redding

voor de enen, teken van gramschap en verdoeming voor de anderen.

We leren daaruit dat het geloof een ernstige zaak is : het is door het geloof in de barmhartigheid van God, geopenbaard in het Kruis van Christus en in niets anders, dat wij gered worden.

Welk praktisch besluit kunnen we uit dit eerste deel trekken ? Dat het allereerste gebed, het gebed dat het alfa en omega van elk christelijk leven is, de dankzegging om de genade van God is, de erkentelijkheid om zijn erbarmen. De christen is op de eerste plaats iemand die in zijn erkentelijkheid de lof van God zingt. De christelijke vreugde is de blijdschap van hen die gered zijn door de genade, het is de vreugde van kinderen die zich verheugen in het vertrouwen dat zij in hun zo goede Vader stellen.

In het Oude Testament liep de lof van God langs de aardse dingen, langs het geschapene. Dat is onvolmaakt, het was de tijd van de onvolmaaktheid. Ik ben daarom niet te vinden voor al die zogezegd "religieuze" afbeeldingen die gewoon foto's van bergen en bossen, van de natuur zijn. De volmaaktheid bestaat er nu immers in langs het Kruis van Jezus te gaan om God te prijzen. Wie God looft om de aardse dingen riskeert om daarin verloren te lopen. Men zou God prijzen om zijn eerste, scheppende Liefde en zo het geheim van Gods Hart volkomen missen.

Als er één weg naar de Vader is, dan is dat het Kruis van Christus.

II. DE HOOP OP DE VERLOSSING DOOR CHRISTUS, ZOON VAN GOD

God schenkt zijn erbarmen aan de mensen : dat is het geloof.

Nu treden we in relatie met God en uiteraard gebeurt dat in Jezus Christus. De vergeving en de goddelijke genade worden een realiteit die dicht bij ons staat in het menselijk Hart van Jezus.

Wij leggen ons oor dichtbij het Hart van Jezus en wij horen zijn Hart kloppen. Het lijdt onder onze beledigingen. Op het Kruis lijdt dat Hart door mijn toedoen. Blaise Pascal laat Jezus zeggen : « *In mijn doodstrijd heb ik deze welbepaalde druppel bloed voor jou vergoten.* »

Christus bidt en offert zich voor mij. Daarin opent zich een weg vanuit mijn concrete persoon, vanuit mijn hart, naar de concrete persoon die Jezus is, Zoon van God in zijn heilige mensheid. Zijn Hart spreekt tot het mijne een menselijke taal, waardoor de mogelijkheid tot wederkerigheid geschapen wordt zoals tussen twee menselijke wezens.

De Vader was voor mij ontoegankelijk en ik kon Hem enkel bereiken in het geloof. Maar wanneer ik mijn blik op het Kruis van Christus vestig en het Hart van Jezus hoor kloppen, wanneer ik getuige ben van zijn lijden, dan hoor ik Hem tot mij spreken en weet ik **dat Hij lijdt door mijn toedoen, dat Hij lijdt voor mij, dat Hij zichzelf aan zijn Vader offert voor mij.** Zijn menselijk, tastbaar, zichtbaar wezen is met mij verbonden door banden van verwantschap. Hij is mijn broeder. De mensen van Palestina hebben Hem indertijd ontmoet op de wegen, maar wij zijn niet minder dan zij : wij ontmoeten Hem op dezelfde

wijze in de Eucharistie. Hij is nog altijd even dicht bij ons als toen bij Maria Magdalena of Zacheüs.

Er zijn dus banden van verwantschap tussen Hem en mij. Meer nog zijn er de banden van mijn christelijk lidmaatschap, van het feit dat ik door het doopsel deel uitmaak van het mystiek Lichaam. Ik behoor Hem op heel bijzondere wijze toe. Wanneer ik naar het Kruis kijk, gaat het niet om zomaar een mens die me volkomen vreemd is, en ook ik ben voor Hem niet zomaar iemand : door het doopsel ben ik voor Hem een broer. Ik ben werkelijk binnengetrepen in de familie die Hij geschapen heeft, in de gemeenschap die Hij liefheeft en die Hij gekozen heeft, namelijk de Kerk.

Jezus zelf heeft die heel bijzondere eenheid op een discrete manier duidelijk gemaakt in de parabel van de goede Samaritaan. Mijn naaste, dat is Hij. Hier op aarde zal nooit iemand dicht bij mij staan dan Hij, die mij immers gered heeft. Net zoals voor die ongelukkige die in een gracht aan zijn verwondingen aan het sterven was er nooit iemand méér zijn naaste zal zijn dan die Samaritaan die zich over hem boog en hem gered heeft. Niemand is me nader dan mijn Verlosser. Hij is op zoek gegaan naar mij, Hij is het die mij heeft gered en door zijn verdiensten ontvang ik van Hem het voedsel dat ik nodig heb. Hij is mijn álles op het Kruis, waar Hij me zijn Lichaam en zijn Bloed als voedsel en drank aanbiedt zodat de rijkdommen van zijn Kruis mij toebehoren. Het is zijn kostbaar Bloed dat mij gered heeft, dat mij elke dag redt van mezelf, mijn zonden en mijn ontrouw omdat zijn blik op mij gericht is.

Mijn dagelijks voedsel, het voedsel van mijn dagelijkse strijd en vroomheid, vind ik in het Kruis. Het wordt mij gegeven door de sacramenten en de sacramentaliën, die kanalen zijn langs waar het goddelijk goed van Christus op het Kruis mij bereikt ; het zijn als het ware transfusies van het Bloed van Christus in mij. Het volstaat dat ik naderbij kom en Hij geeft mij zijn leven.

In de akte van hoop zeggen wij dat wij hopen op de genade van elke dag en op het eeuwig leven. Mijn dagelijkse hoop bestaat er in uit de schatten van Christus de genade te putten die ik vandaag nodig heb. Ik vind die altijd, op voorwaarde dat ik naar het Kruis kijk en dat ik mijn handen uitsteek om de vruchten ervan te plukken.

Er is een woord in het Evangelie dat bijzonder sprekend is : « *Komt tot Mij, gij allen die belast en beladen zijt, en Ik zal u verkwikken.* » Het is daarom dat wij de toekomst zonder beven kunnen tegemoet zien. Elke dag van ons leven voelen wij ons moe en uitgeput, maar elke dag van ons leven is Christus ook aanwezig op het Kruis. Hij hernieuwt zijn Offer om ons er de vruchten van te geven. Hij schenkt ons het dagelijks Brood om ons terug op krachten te brengen en de mystieke wijn om ons te bedwelmen, te sterken en blij te maken : Lichaam en Bloed van zijn Kruis.

Uit deze zeer concrete en actuele hoop vloeit ons gebed van elke dag voort, dat voornamelijk een gebed om te vragen is. Het beste gebed, het volmaakste gebed, is Hem te vragen dat Hij ons de vruchten van

zijn Lijden zou schenken. Hij wil ze ons geven, het volstaat ze te vragen. Wij vragen ze in het gebed en krijgen ze in de sacramenten.

Daaruit volgt de essentiële betekenis van de H. Mis. Zij is als de zon, terwijl al het andere slechts kan vergeleken worden met haar stralen. Wat is de Mis? Zij is het H. Offer van het Kruis, elke dag hernieuwd en herhaald voor ons die erbij aanwezig zijn om ons deelachtig te maken aan de vruchten ervan. Christus is God, maar het is als mens dat ik Hem benader. **Door mezelf met Hem te verenigen, verenigt Hij mij met zijn goddelijkheid.**

III. DE NAASTENLIEFDE IN HET GELIJK WORDEN AAN CHRISTUS DOOR ZIJN H. GEEST

Het volstaat te geloven om gered te worden: geloven in de barmhartigheid van de Vader die ons in onze nietigheid komt opzoeken. Dat was ons eerste deel, dat we visueel zouden kunnen maken met een verticale pijl van boven naar beneden.

Maar hoe kunnen we geloven in de barmhartigheid van God in Christus zonder ons te verenigen met Christus, zonder in relatie met Hem te gaan? Ons tweede deel kunnen we weergeven met twee horizontale pijlen die naar elkaar gericht zijn: de gave van de sacramenten als gevolg van het Kruis, het vragend gebed dat altijd verhoord wordt, de eenheid van de ziel met Jezus in de hoop. Wij benaderen Jezus als een gelijke, zegt de H. Thomas. Wederzijdse uitwisseling in de gelijkheid, volmaaktheid van de vriendschap.

Maar hoe zou Christus ons zijn Geest kunnen geven zonder dat wij terugkeren naar de Vader? Het derde deel zal bijgevolg een verticale pijl omhoog zijn: de terugkeer van het geschapen wezen naar het Beginsel waaruit het voortgekomen is, naar God.

Want Christus op het Kruis geeft ons inderdaad, uit liefde, in de sacramenten zijn H. Geest. Er is dus sprake van een eenzijdige gave: op voorwaarde dat wij geloven en vragen, ontvangen wij van Christus op het Kruis in de sacramenten de genade, wat ons in staat stelt om de woonplaats van de H. Geest te worden.

Wanneer de H. Geest in ons is, zo zegt Sint-Paulus in de *Brief aan de Romeinen*, dan verspreidt Hij in ons de liefde en deze liefde zal zich verder zetten in werken. Waarom? Omdat de H. Geest, die voortkomt uit de Vader en de Zoon, ernaar streeft terug te keren in de Zoon naar de Vader.

Alle vruchten van de Passie bestaan er in dat zij in ons een liefde ontsteken die slechts rust vindt wanneer wij in Christus zullen zijn, volmaakt met Hem verenigd. De H. Thomas van Aquino drukt dat uit in een heel mooie tekst: opdat er uitwisseling zou zijn van de goddelijke goederen door Christus op het Kruis verworven, moet er tussen ons en Hem een eenheid van liefde zijn. Het is die liefde die ons doet communiceren met Christus.

Daarom kunnen wij, onder de invloed van de H. Geest, niet anders dan mee te voelen. Wij willen meevoelen met het Lijden van Jezus. Wij willen méér doen, wij willen ondergaan wat Hij ondergaan heeft, in dezelfde geest die de zijne was op het Kruis: **lijden**

met Christus, samen met Hem zijn in zijn Passie om mét Hem te zijn in zijn Verrijzenis. Er is slechts één evangelische moraal en dat is de moraal van het Kruis. Veeleer dan massa's morele voorschriften te geven, veeleer dan een groot overzicht samen te stellen van wat de menselijke, natuurlijke en bovennatuurlijke volmaaktheid is, wordt voor ons alles samengevat in een woord van Sint-Paulus: « *Ik was besloten onder u niets te kennen dan Jezus Christus, de gekruisigde Jezus Christus* » (1 Cor 2, 2).

Er is voor ons bijgevolg slechts één perfectie en dat is naast Christus op Golgotha gaan staan en zelf ons kruis dragen, want toen Christus wou uitleggen waaruit de volmaaktheid van het Evangelie bestond, zei hij: « *Zo iemand mijn volgeling wil zijn, dan moet hij zichzelf verloochenen, zijn kruis opnemen iedere dag en Mij volgen* » (Lc 9, 23).

Wanneer wij dus door de liefde volkomen één zijn met Hem, zal Hij ons aan al het goede deelachtig maken. En het grootste goed dat Hij bezit, is zijn Geest, die zich er onophoudelijk zal op toeleggen ons aan Hem gelijk te maken, volmaakt gelijk. Dat is wat de H. Thomas van Aquino ons in het verleden onderwees en wat pater de Foucauld op perfecte wijze verwoordde: de absolute eis van gelijkvormigheid, tot hetzelfde gelaat en hetzelfde hart toe.

Uiteraard is dat niet gemakkelijk. Ik heb vroeger het voorbeeld van de geseling aangehaald: hoe kunnen wij meevoelen met de geseling van Christus wanneer men helemaal niet weet wat dat betekent? Op een dag zal men er wel moeten toe overgaan zichzelf te geselen om een wat levendiger medelijden te voelen. En dan zal men inzien hoe ridicul zo'n zelfkastijding is in vergelijking met de geseling van Christus door zijn vijanden, door zijn beulen.

Met heel de Traditie zegt Sint-Thomas ons dat de volmaaktheid van Christus op het Kruis allereerst gelegen is in het hart en vervolgens in het lichaam. Het gaat hoofdzakelijk om de offergave van het hart en daarna het offer van het lichaam dat er de uitdrukking van is. De offergave aan God is het geestelijk aspect; het offeren zelf is de materialisering daarvan.

Op dezelfde manier zal de christen in zijn liefde voor Jezus twee bewegingen kennen die afkomstig zijn van de H. Geest. De eerste en diepste beweging is de roep tot gehoorzaamheid. In alle kloosters die zich respecteren herhalen alle novicenmeesters en geestelijke vaders honderd keer hetzelfde: **de gehoorzaamheid is meer waard dan alle offers.** Als er geen gehoorzaamheid is, dan zijn alle penitenties en offers niets waard.

Wanneer wij dus conform aan Christus willen worden, dan dicteert zijn H. Geest ons eerst en vooral gevoelens van het hart: de ingesteldheid om gehoorzaam te zijn, om nederig te zijn tot de vernedering toe, om zuiver van hart te zijn tot de volkomen zelfverzaking toe.

Wat tenslotte aan elke mens wordt aangeboden is de doodstrijd, het sterven, het graf. Inderdaad, we moeten allemaal die materiële conditie ondergaan. Zij zal ons gelijk maken aan Christus, het is om zo te zeggen een laatste genade waarmee Jezus ons de

kans geeft één te worden met zijn Kruis en zo naar het eeuwig leven over te gaan. **Het voornaamste moment van ons leven is het ogenblik van onze dood.** Dat ogenblik lijkt immers op het belangrijkste moment in het leven van Christus en in de geschiedenis, en dat is het Kruis.

BESLUIT

Het Kruis is in ons leven een onafgebroken oproep om zelf elke dag ons kruis op te nemen en Jezus te volgen – en ook de heiligen te volgen, om in gemeenschap van genade met hen te komen. Ik herinnerde jullie al aan het verbazend voorrecht dat de heiligen van Christus kregen om verdiensten te verwerven voor ons, zodanig dat wij, door ons met hen te verenigen, aan hun verdiensten kunnen deelnemen.

Door elke dag ons kruis op te nemen streven wij ernaar ook zelf verlossers voor anderen te worden, medewerkers van Christus voor het heil van veel andere zielen. Al onze gebeden, al onze werken heb-

ben slechts waarde indien zij in eenheid zijn met het Kruis van Christus, indien wij dat alles doen om samen met Christus op het Kruis te zijn.

Wij moeten al die gebeden en die werken opdragen door Jezus Christus, onze Heer, en ze verenigen met het Kruisoffer. Wanneer onze kleine verdiensten geplaatst worden in het Hart van Christus die op het Kruis lijdt, krijgen zij een grote waarde, de waarde zelf van het lijden van Christus, en behagen zij aan God onze Vader.

Zo is het dat wij terug tot bij God komen, bij wijze van spreken door onze eigen verdiensten. De mens redt zichzelf dus in het Kruis van Christus, door het Kruis van Christus. In de eeuwigheid zullen wij samen zijn met de drie goddelijke Personen, met de Vader, de Zoon en de H. Geest. God zal ons heel zijn wezen, zijn heiligheid en zijn geluk geven. En in antwoord daarop zullen wij Hem heel onze liefde schenken.

O Crux Ave Spes Unica !

†abbé Georges de Nantes

PASEN OF DE GLORIE VAN DE MAAGD MARIA

Wat is het eerste wat Jezus na zijn glorierijke Verrijzenis gedaan heeft ? Hij is verschenen aan zijn Moeder.

Waarom is het verhaal van die verschijning niet te vinden in de Evangelies ? De verhalen van alle verschijningen van de verrezen Jezus zijn bewaard gebleven om ons geloof te versterken. De heilige vrouwen hebben verteld over de engelen aan het graf. Maria Magdalena heeft getuigd, en met hoeveel schroom, van het gebeuren waarmee zij zo begunstigd werd. Vervolgens waren het de apostelen met Thomas, dan de vijfhonderd broeders, dan Petrus, dan de leerlingen van Emmaüs... Kortom, iedereen heeft zijn verhaal gedaan omdat men moest getuigen dat Jezus werkelijk levend is.

De Maagd Maria van haar kant had het geloof bewaard. Vermits de Moeder deelachtig geweest was aan de smarten was het normaal dat ze deelachtig was aan de vreugde en de glorie. Bij het aanbreken van de heilige paasdag verschijnt Jezus aan zijn Moeder : dat is de vreugde van Pasen.

De bijzonder innige band tussen Bruidegom en bruid vinden we terug in het *HOOGLIED*, in het vierde gedicht dat het gedicht van de scheiding is, de vervolging, de beproevingen, de beledigingen die op de eerste plaats Hij ondergaan heeft om zijn mysterieuze roeping van vrijkoping van de mensheid te volbrengen, en die vervolgens zichzelf heeft ondergaan uit liefde en medelijden.

De verschijning van paasmorgen wordt ons in mysterie bewoordingen verhaald in het vijfde gedicht. Ze hebben elkaar terug gevonden. We moeten niet bang zijn om de Maagd Maria in de armen te zien van haar verrezen Zoon. Wat is er zuiverder dan die omhelzing ? Als Jezus zijn lichaam liet kussen door Maria Magdalena, als Hij zijn lichaam liet aanraken door Thomas, opdat ze heel zeker zouden zijn dat Hij

werkelijk verrezen was, hoeveel liefkozingen en heilige kussen heeft Hij dan niet gegeven aan zijn Moeder, omdat zij het geloof bewaard heeft en zij dus die overvloed aan beloningen verdiende !

Hoe kan een moeder die zoveel geleden heeft haar vreugde van voorheen terugvinden ? Het zal nooit meer zijn zoals tevoren. Het zal een vreugde zijn, maar een nieuwe vreugde, één die zich verzoent met al het lijden. Dat wordt er niet ongedaan door gemaakt : het wordt overstegen. Vergeet niet dat de Maagd Maria de meest wrede morele en geestelijke smarten doorstond, de diepste wonden die een moeder ooit heeft kunnen voelen. Na een dag van stilte en van hoopvol afwachten verschijnt daar haar Jezus, dezelfde die gekruisigd was. Hij drukt haar in zijn armen, toont haar zijn wonden, laat haar de vreselijke wonde in zijn zijde zien die nog volop bloedt met vers maar glorievol Bloed !

Dan overheerst vanzelfsprekend de vreugde. Maar de blijdschap van de Maagd Maria wordt als het ware vertienvoudigd omwille van alle smarten die gemeenschappelijk geleden werden. Men moet niet meer spreken over vreugde, maar over glorie. Dat is de reden waarom de Kerk juist daar begint met het derde deel van de H. Rozenkrans : de glorierijke mysteries. Het is meer dan vreugde, het is glorie : een vreugde vol van verdiensten, die het lijden overwint, die komt na de beproeving die men te boven gekomen is. De Maagd Maria heeft met Jezus geleden ; vandaag is het haar triomf, de triomf van haar hoop en haar trouw. Zij is om zo te zeggen zijn Bruid geworden, ze is méér dan zijn Moeder. Zij is nu de vertrouweling van al zijn grote plannen omdat ze die positie verdiend heeft.

†abbé Georges de Nantes

sermoen van paaszondag 22 april 1984

EEN CHRISTENDOM ZONDER KRUIS

DE KATHOLIEKE KERK IN DE VERENIGDE STATEN

HET heeft lang geduurd alvorens het door en door protestantse Amerika de katholieke Kerk op zijn grondgebied aanvaardde. Bij het begin van de 19de eeuw stelde het Rooms-katholicisme in de VS niet veel voor : een « kleine kudde » van 25.000 zielen, met één bisschop en 23 priesters. Honderd jaar later, aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog, is de Amerikaanse Kerk in volle expansie : 9 miljoen gelovigen, 13 aartsbisschoppen, 71 bisschoppen, 8000 priesters, 10.500 kerken, 27 seminaries, 650 katholieke colleges en faculteiten, 3000 parochiescholen en 520 klinieken.

Toch worden de katholieken door de doorsnee Amerikaan met wantrouwen bekeken. Het is pas tussen 1920 en 1960 dat de Amerikaanse katholieken om zo te zeggen het volwaardig burgerschap verwerven. De vraag is echter : tegen welke prijs ?

In het begin spelen nog volop de *antipapistische* vooroordelen, ondanks het voorbeeldig patriotisme van de katholieken in de VS tijdens de Eerste Wereldoorlog. De Ku Klux Klan, die in 1915 terug op het toneel verschijnt – de oorspronkelijke Klan, gesticht in 1865, werd tien jaar later volledig ontbonden – groepeerde bijna vijf miljoen aanhangers onder de slogan « *White Anglo-Saxon Protestants* ». De beweging slaagt er in een nieuwe wetgeving over de immigratie te doen stemmen, waarvan het werkelijke doel het afremmen van de katholieke inwijking is. Een deel van de Amerikaanse bevolking blijft fel gekant tegen katholieke kandidaturen voor de hogere staatsfuncties, zelfs in de schoot van de democratische partij die onder haar trouwe kiezers nochtans veel katholieken telt. Zo slaagt de uiterst populaire katholieke gouverneur van New York, Alfred Smith, er in 1924 niet in om zich te doen aanwijzen als democratisch kandidaat voor de presidentsverkiezingen. Vier jaar later lukt het hem wel, maar hij wordt verslagen door de republikein Hoover van wie de campagne vooral het catholicisme van Smith op de korrel nam.

In 1932 zal de voorkeur van de democratische partij opnieuw naar een protestant uitgaan, Franklin D. Roosevelt, die verkozen wordt. De nieuwe president wacht tot 1936 alvorens hij officieel een vertegenwoordiger van de paus durft ontvangen, namelijk kardinaal Pacelli (de latere Pius XII). En die wordt dan nog uitgenodigd in de privéwoning van Roosevelt, niet op het Witte Huis ! Het zal pas het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zijn dat de president de gelegenheid verschaft om een persoonlijke vertegenwoordiger bij het Vaticaan te benoemen, met de rang van ambassadeur.

De Rooms-katholieke kathedraal van Sint-Patrick in New York wordt volledig overschaduwd door de wolkenkrabbers van het Amerikaans kapitalisme : een metafoor voor de geschiedenis van de Kerk in de VS.

KAPITALISTISCH, MAAR SOCIAAL

Eigenlijk is het door hun engagement op sociaal vlak tijdens de grote crisis van 1929 dat de katholieken algemeen respect verwerven, waardoor de fanatieke protestanten met hun tegenstand niets meer bereiken.

Na de Eerste Wereldoorlog maakten Mgr. Peter Muldoon en *father* John Ryan, die de steun van het ganse episcopaat genoten, zich zorgen over de anarchistische ontwikkeling van het Amerikaans kapitalisme : ze vreesden toen al voor een ingrijpende crisis. Op hun initiatief werd het « Bisschoppelijk programma voor maatschappelijke reconstructie » (1919) geconcretiseerd in sociale hervormingen, zoals wetten op de kinderarbeid. Honderdduizenden personen maakten zo kennis met de sociale leer van de Kerk, toegepast op de Amerikaanse economie en haar arbeidsvoorwaarden. Spijtig genoeg toonden de katholieke werkgevers zich zeer terughoudend. De meesten van hen, die nog niet lang in zaken waren, kenden slechts één model : het protestants liberaal kapitalisme, dat hen goed afging.

De geestelijkheid daarentegen had een levendige belangstelling voor deze kwesties. Verschillende bisdommen creëerden diensten voor sociale hulpverlening en veel religieuzen kregen een speciale vorming. Wanneer de Grote Depressie toeslaat, is de katholieke Kerk dan ook niet onvoorbereid. Ze is al ten dele georganiseerd om de werklozen ter hulp te komen. Hun aantal stijgt onrustbarend : 4 miljoen in 1930, 8 miljoen het jaar daarop, 12 miljoen in 1932.

De katholieken zijn op dat moment ook de enigen die theoretische oplossingen kunnen voorstellen om iets aan de crisis te doen en te verhinderen dat

ze zich zou herhalen. Ze slagen er in om gehoord te worden. De deken van de nieuwe school voor sociale wetenschappen van de *Catholic University of America*, Mgr. Francis Haas, is een van de eersten om te hameren op de noodzaak om vrije syndicaten te stichten ter voorbereiding van de ontwikkeling van een modern corporatief systeem.

De sociale leer van de Kerk kwam in de ether dankzij de razend populaire uitzendingen van pater Charles Coughlin, « de radiopriester ». Hij gebruikte zijn invloed om Roosevelt te doen verkiezen, maar later stichtte hij, uit ontgoocheling over de *New Deal*, zijn eigen partij, waarvoor hij zich inspireerde op Mussolini. Zijn actie werd door de hiërarchie afgekeurd, waarop hij zich uit het publieke leven terugtrok. Een heel andere figuur van het Amerikaans katholicisme was Dorothy Day. Na haar bekering in het begin van de jaren dertig stichtte ze met haar man, de Franse pacifistische denker Pierre Maurin, *The Catholic Worker*, een spotgoedkope publicatie die de sociale rechtvaardigheid en de christelijke filosofie van de arbeid predikte. In 1932 stichtte Michael O'Shaughnessy, de voorzitter van een oliemaatschappij, de « Katholieke liga voor sociale rechtvaardigheid », bedoeld om de pauselijke doctrine te bestuderen en toe te passen. De liga wilde de industrie dwingen niet alleen aan winst te denken, maar ook de belangen van de arbeiders in ogenschouw te nemen (pensioenkassen, ziektefondsen).

Anderzijds mislukken alle pogingen van katholieken om beroepsunies in corporatistische zin op te richten. Het is belangrijk dat op te merken. De Amerikanen zijn resoluut kapitalistisch en de katholieken hebben uiteindelijk enkel het systeem menselijker kunnen maken, zonder het ten gronde te kunnen veranderen. Dat is trouwens heel de dubbelzinnigheid van de zgn. *sociale leer van de Kerk* – in werkelijkheid de leer van paus Leo XIII, sterk beïnvloed door de Amerikaanse kardinaal Gibbons (1834-1921) : een doctrine die verondersteld wordt katholiek te zijn, maar die zich in werkelijkheid neerlegt bij een economisch systeem dat geërfd is van de protestantse Hervorming !

EEN MACHTIG INSTITUUT

Het is welbekend : elke protestant die beïnvloed is door het calvinisme beschouwt financieel succes als een teken van zegening door God. Met die waardeschaal voor ogen moesten de Amerikaanse protestanten wel tot het besluit komen dat God de katholieke Kerk met zegeningen overstelpte ! Inderdaad : tussen 1920 en 1940 stijgen niet alleen de effectieven van de geestelijkheid, maar wordt de Kerk ook een financiële macht, gestoeld op een grote rijkdom aan onroerend goed en op de vrijgevigheid van de gelovigen. Zij afficheert alle uiterlijke tekenen van het sociaal welslagen.

Het eucharistisch congres van 1926 in Chicago maakt in één klap de katholieke macht aan alle Amerikanen

duidelijk. Voor het succes ervan heeft kardinaal Mundelein miljoenen dollars gespendeerd. Vier dagen lang getuigt een reusachtige massa volk publiekelijk en zonder complexen – wat helemaal niet in de Amerikaanse aard ligt – van een diepe godsvrucht ter ere van de Eucharistie. Onder de aanwezigen zijn er 10 kardinalen, 257 bisschoppen en aartsbisschoppen, 2000 priesters ! Tussen 1920 en het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog bedraagt het aantal bekeringsen per jaar ongeveer vijfendertigduizend zielen.

De Kerk telt in die tijd twintigduizend goed georganiseerde parochies. De geestelijkheid wordt door de gelovigen gerespecteerd, maar blinkt niet uit op intellectueel vlak of in soberheid van levenswandel. In 1918 telt men 18.700 priesters, tien jaar later 22.500. In 1939 zijn er 17.000 seminaristen ! In hetzelfde jaar bedraagt het aantal vrouwelijke religieuzen veertigduizend, maar verspreid over meer dan honderd verschillende congregaties waarvan er slechts vier meer dan 350 leden tellen. Het aantal studenten aan de katholieke universiteiten vermeerderd onafgebroken.

We moeten hierbij opmerken dat de toekomstige bisschoppen eerder om hun kwaliteiten als administrator gekozen worden dan om hun apostolische toewijding of hun theologische kennis. Het is een tijd waarin de financiële middelen van de Kerk en de rijkdom van haar instellingen geen schandaal verwekken. Anderzijds is de godsdienstige praktijk over het algemeen intens. Men schat het aantal katholieke studenten dat verschillende keren per week te communie gaat in 1927 op 28 %. De gesloten retraites kennen een groot succes, net als de novenen met prediking. Verschillende parochies organiseren Bijbelstudies voor leken. De oplage van brochures waarin bepaalde leerstellige punten worden ontwikkeld, ligt bijzonder hoog. In 1927 begint een jonge priester, de toekomstige Mgr. Fulton Sheen, op de radio kwesties van dogma en moraal te behandelen. Aan de vooravond van Wereldoorlog II bestaan er 600 katholieke kranten of periodieken.

Opvallend is dat de missionaire activiteit van de Kerk in de VS slechts heel beperkt is. Wat ook verast, is haar geringe belangstelling voor de zwarte bevolking, die leeft in getto's in de grote steden. Ondanks de inspanningen van iemand als de jezuïet John Lafarge en zijn tijdschrift *America*, zijn er in de jaren twintig slechts 250.000 zwarte katholieken. We moeten wachten tot 1936 alvorens een katholieke universiteit haar deuren opent voor een zwarte student. Wat weinig geweten is : het laatste belangrijke racistische incident doet zich in 1966 voor bij katholieken in Chicago... Pas in 1987 zal de Amerikaanse bisschoppenconferentie maatregelen nemen om een definitief einde te maken aan de segregatie in de Kerk ; op dat moment wordt een tiental zwarte priesters tot bisschop gewijd.

GODSDIENSTVRIJHEID EN GELOOFSAFVAL

Alle cijfers die we hierboven gegeven hebben,

kunnen ons toch niet doen begrijpen hoe volkomen verschillend de Amerikaanse katholieke Kerk is van de Kerk overal elders in de wereld, en het is dat verschil dat in de eerste helft van de twintigste eeuw nog verder vergroot.

Men moet beseffen dat de VS, ondanks de aanwezigheid van meer dan 250 protestantse belijdenissen, in feite een areligieuze maatschappij vormen. Dominees en predikanten van al die sekten worden door de gelovigen gekozen en zijn daardoor in de praktische onmogelijkheid hen tegen te spreken. Door dat simpele gegeven werd de "godsdienst" ontdaan van elke objectieve, blijvende inhoud om nog slechts het kader van het sociale leven van een gemeenschap te zijn, een geheel van praktijken en opinies die altijd de geestesgesteltenis van de leden weerspiegelen. Het religieus leven is vóór alles pragmatisch, zonder enige vorm van geestelijke verheffing. Het begrip "offer" bestaat niet in het Amerikaanse protestantse denken. De godsdienst staat ten dienste van de gemeenschap, van het welzijn en het geluk van de gelovigen in hun aardse bestaan.

De katholieke Kerk had op die regel een uitzondering kunnen vormen. Haar leer en haar liturgisch leven geven haar een "geest" die verschillend is van die van de andere belijdenissen. Dat is trouwens altijd het verwijt geweest dat de katholieken moesten aanhoren: katholieke Kerk en Amerikaanse geest zijn onverzoenbaar.

Maar omdat de Kerk in de VS tot elke prijs een botsing wou vermijden, werd ze ertoe verleid te onderstrepen wat gemeenschappelijk was met de sekten en haar verschillen te relativiseren. De katholieken willen meer nog dan de anderen hun gehechtheid aan de Amerikaanse politieke instellingen tonen, ze zijn nog vaderlandslievender dan alle anderen, ze sluiten ook de godsdienstvrijheid meer in hun hart dan gelijk wie anders. **Het resultaat van die ijver om toch**

De graag geziene katholieke politicus Alfred "Al" Smith (1873-1944) tijdens een meeting. Tussen 1918 en 1928 werd hij viermaal tot gouverneur van New York gekozen. Omwille van zijn geloofsovertuiging werd hij echter geboycot in zijn presidentiële ambities.

maar zo goed mogelijk op te schieten met de andere belijdenissen was dat het katholiek geloof verflauwde, dat het zijn zout verloor. De godsdienstvrijheid, het respect voor de dwaling bij de anderen, de aanvaarding van het neutraal openbaar onderwijs, de verheerlijking van de democratie met haar waarden van individuele vrijheid en sociaal succes, hebben een gevoel van religieuze onverschilligheid geschapen dat, gevoegd bij de zoektocht naar materieel comfort, fataal was voor het geloof van een groot aantal katholieken. Dat is de diepere oorzaak van het hoge aantal gevallen van apostasie dat de Kerk in de VS altijd heeft moeten betreuren. De doorsnee Amerikaan is er trouwens van overtuigd dat de Kerk verlaten en zijn eigen godsdienst kiezen niet betekent dat men minder religieus wordt, vermits alle godsdiensten gerespecteerd moeten worden.

Een massabijeenkomst van de Ku Klux Klan in Chicago, april 1921. De KKK wordt verkeerdelijk alleen geassocieerd met racisme tegen de zwarte bevolking; de beweging was evenzeer fel anti-Joods en antikatholiek.

De godsdienstvrijheid, door de Kerk aanvaard, heeft haar dus op gelijke voet gesteld met de 250 protestantse denominaties. En dat allemaal onder het toezicht van het politiek gezag dat overheerst wordt door de vrijmetselarij en dat alles overkoepelt met zijn neutraliteit – of beter gezegd: met zijn

oppositie tegen de heerschappij van Christus !

Daardoor is het belang van het Kruis van Christus in de Amerikaanse Kerk fel afgezwakt, terwijl de familiale en sociale deugden en de eerbied voor de anderen het ideaal van de godsdienst werden. De katholieken in de VS geloven zeker wel dat de redding van de zielen door Christus op het Kruis verworven is, maar in de praktijk lijkt de gehechtheid aan zijn Ene Kerk hen niet echt noodzakelijk. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat ze zeker zijn van hun zielenheil ondanks de verslapping van hun levenswandel. Het is overigens merkwaardig dat de Amerikaanse Kerk zo weinig heiligen heeft voortgebracht.

Door de godsdienstvrijheid te aanvaarden is de Kerk in Amerika vanaf de jaren dertig een *beweging voor geestelijke animatie van de democratie* geworden...

HET UUR VAN DE KATHOLIEKEN

Dat alles blijkt zonneklaar uit de houding van de bisschoppen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze steunen onvoorwaardelijk hun regering, ze onthouden zich van elke kritiek op de bombardementen op de burgerbevolking en op de atoombom en ze keuren de alliantie met de USSR van Stalin goed, ondanks de veroordelingen van het communisme.

De aankomst in de parochies van vluchtelingen uit Oost-Europa brengt echter een ingrijpende verandering in de houding van de Amerikaanse katholieken teweeg. De vluchtelingen worden heel goed ontvangen en geraken snel ingeburgerd. Ze doen het relaas van hun lijden door toedoen van de communisten, wat bij hun geloofsgenoten in de VS een plotse belangstelling voor de politiek opwekt, de nationale zowel als de internationale.

Anderzijds blijft de katholieke hiërarchie de onvoorwaardelijke steunpilaar van het Amerikaans systeem. Kardinaal Francis Spellman, de aartsbisschop van New York en in die periode de meest toonaangevende figuur binnen het episcopaat, verklaart : « *Het Amerika waaraan ik de volledige toewijding van mijn hart schenk, is de heraut van God in de geschiedenis, die aan de wereld de waardigheid, het plichtsbesef en de lotsbestemming van naties onder een vrij gekozen regering verkondigt.* » En: « *Elke ware Amerikaan heeft de heilige roeping om op kruistocht te trekken voor de geest die Amerika heet.* »

Het engagement van katholieken in de politieke actie neemt toe. In de omgeving van de presidenten Truman en Eisenhower bevinden er zich katholieken op de hoogste posten. In 1958, het jaar waarin de katholiek John Kennedy tot de senaat toetreedt, zijn 43 van de 534 leden van het Congres van zijn geloof. Zeven katholieken worden verkozen tot gouverneur.

Maar het is vooral in het kader van de anti-communistische campagnes dat de katholieken in ruime mate deelnemen aan acties van nationale omvang. Senator McCarthy, de kampioen van het anticommunisme tussen 1950 en 1954, is een pratikerend katholiek. Zelfs na de waarschuwingen van

het episcopaat tegen de ontsparing van zijn strijd en het terugtreden van McCarthy uit het politieke leven, blijft het anticommunisme stevig geworteld bij de katholieken. Wat we zeker ook moeten vermelden is de merkwaardige uitstraling van *The Blue Army of Our Lady of Fatima* (gesticht in 1946), dat de boodschap van Fatima in de VS doet kennen.

In 1960 wordt John Kennedy tot president gekozen na een campagne waarin, voor de laatste keer, de antikatholieke vooroordelen de kop hebben opgestoken. 70 tot 80 % van de katholieken stemt op hem, maar ook ca. 43 % van de protestanten, 78 % van de Joden en 65 % van de zwarten. Deze verkiezing betekent een keerpunt (en de populariteit van de jonge president helpt daarbij) : katholiek zijn is niet langer een obstakel voor sociaal succes.

In de daaropvolgende jaren steunen de bisschoppen de Vietnamoorlog, die zij als een rechtvaardige oorlog bestempelen. De katholieke jeugd sluit slechts heel geleidelijk aan bij de pacifistische beweging, waarin Dorothy Day en de monnik-schrijver Thomas Merton mee voorop lopen. Het intellectuele leven heeft zich bijzonder ontwikkeld vanuit de katholieke universiteiten, maar het wordt beïnvloed door de Franse personalistische denkers die tijdens de oorlog in de VS verbleven, meer bepaald Jacques Maritain, van wie de theorieën zo goed overeenstemmen met het Amerikaanse christendom zonder kruis.

Omgekeerd is er binnen het katholieke panorama van die periode helemaal geen sprake van de oecumene. Vermits iedereen vreedzaam naast elkaar leeft, voelt niemand de noodzaak om tot eenheid te komen ! De eerste studie ten gunste van de oecumene wordt pas in 1957 gepubliceerd, de eerste officiële ontmoeting met lutheranen heeft plaats in... 1965.

Aan de vooravond van het Concilie is de Amerikaanse Kerk een machtig en rijk instituut, steunend op een verenigd episcopaat. Zij verzekert aan haar gelovigen een bloeiend liturgisch leven, naast tal van diensten en liefdadige werken. Voor het overige lijkt het er op dat de enige ambitie van de katholieken er in bestaat om, net als hun medeburgers, te slagen in hun sociaal leven.

HET TWEEDE VATICAANS CONCILIE

De bijeenroeping van het Concilie verrast het Amerikaans episcopaat. Met uitzondering van de kardinalen Cushing (Boston) en O'Hara (Philadelphia) en de aartsbisschoppen Schulte (Indianapolis), Rummel (New Orleans) en Meyer (Chicago), die alle vijf openstaan voor de nieuwluchterijen, zijn alle andere prelaten behoudsgezind, in het bijzonder de meest prestigieuze onder hen : kardinaal Spellman van New York.

Van de 200 bisschoppen zijn er 149 die antwoorden op de vragenlijsten die de conciliaire debatten moeten voorbereiden ; 58 vragen langs die weg een groter gebruik van de volkstaal in de liturgie, 52 wensen een hervorming van de seminaries om ze beter aan te passen aan de moderne wereld, 16

FRANCIS KARDINAAL SPELLMAN (1889-1967)

in Rome op 18 december 1959, met het decreet waarin de heldhaftigheid van de deugden van Elizabeth Ann Bayley Seton werd erkend (zij zou in 1975 de eerste heilige van Amerikaanse geboorte worden).

komen op voor een permanent diaconaat voor getrouwde mannen. Hun algemene bekommernis is echter de uitholling van de discipline bij de gelovigen. Vermeldenswaard is dat niemand van hen enige belangstelling aan de dag legt voor de kwesties die de universele Kerk aanbelangen.

Tijdens de eerste zitting stelt het Amerikaans episcopaat zich heel discreet op. Het is pas het debat over de godsdienstvrijheid dat de bisschoppen van de VS op het voorplan plaatst. De progressistische minderheid wil zich inderdaad bedienen van het Amerikaanse voorbeeld als waarborg om de nieuwe doctrine te doen aanvaarden. Het is overigens een Amerikaans jezuïet, pater John C. Murray, die één van de spilfiguren is van de Verklaring over de godsdienstvrijheid (*Dignitatis humanae*).

Er wordt in de VS zeer uitgebreid verslag gedaan over de conciliaire debatten, door alle media. Men begrijpt waarom: **Vaticanum II is de triomf van de Amerikaanse geest, en dus van de beginselen van de vrijmetselarij, in de Kerk.** Twee eeuwen lang was het Amerikaanse episcopaat bereid met die principes te leven, in naam van de godsdienstvrijheid en van de scheiding tussen Kerk en staat. Op het Concilie zijn de bisschoppen van de VS er het paard van Troje van geweest!

Omgekeerd verwachtten zij na het Concilie een toevloed van bekeeringen. Hun medeburgers konden immers niet meer twijfelen: door de afkondiging van de opening naar de wereld, van de oecumene, van de idee dat de godsdienst dient voor de ont-plooiing van de Mens en vooral van het beginsel van de godsdienstvrijheid bewees Vaticanum II plechtig dat er geen tegenstelling bestond tussen de Amerikaanse geest en het katholicisme. De Amerikaanse Kerk zou nu heel het continent veroveren...

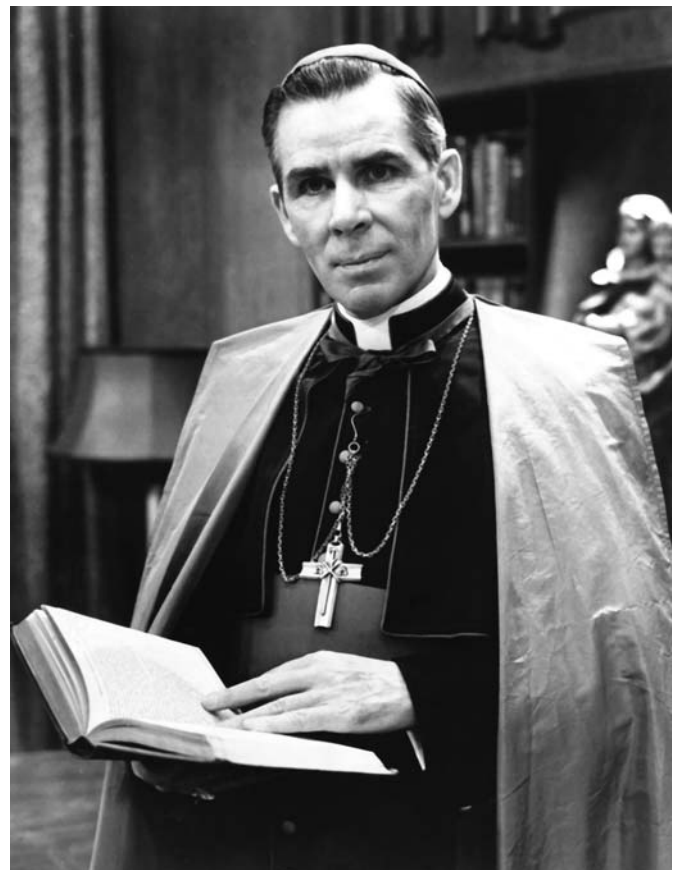
DE POSTCONCILIAIRE CRISIS

Van die droom komt niets in huis. De Amerikaanse katholieken herkennen zich niet meer in de postconciliaire Kerk. Zoals we gezien hebben, steunde hun godsdienst op de liturgie en op het bisschoppelijk gezag. Maar het Concilie verandert de liturgie en leidt tot het in vraag stellen van de autoriteit van de bisschoppen... De pijlers van het Amerikaans katholicisme vallen omver.

Veel katholieken verlaten de Kerk na de afkondiging van de nieuwe misritus, die veel te veel lijkt op de protestantse cultus. De zondagspraktijk stort in elkaar tot nog slechts 40 % vaste kerk-gangers. Van de gedoopten valt 14 % zijn geloof af. Tijdens de tien jaren die op het Concilie volgen, verlaten 15.000 priesters hun gewijd dienstwerk. De congregaties verliezen bijna de helft van hun effectieven, wat leidt tot de sluiting van

talrijke instellingen voor onderwijs en ziekenzorg. Op hetzelfde ogenblik vergroot het Opperste Gerechtshof het seculier karakter van de publieke instellingen.

Het episcopaat wordt vooral op drie punten aangevallen. Het meest gevoelige is dat van de controle op de geboorten. Terwijl in 1950 nog 80 % van de katholieke vrouwen zich schikte naar de katholieke moraal,

MGR. FULTON SHEEN (1895-1979),

aartsbisschop van Rochester. In 2002 werd het proces tot zijn zaligverklaring geopend. Alles wijst er op dat een wonder dat op zijn voorspraak gebeurde, erkend zal worden.

daalt dat cijfer in 1980 tot slechts 9 %. Verschillende Amerikaanse theologen, met op kop priester Charles Curran, betwisten openlijk de Roomse leer.

Veel vrouwelijke religieuzen eisen luidkeels een hervorming van het gewijde leven en deelname aan het beslissingsproces in de Kerk. Meestal botsen ze op een ferm *njet* van de bisschoppen, maar ook op tegenstand van een belangrijke minderheid van hun medezusters. Het resultaat is diepe verdeeldheid binnen veel congregaties: de meerderheid trekt weg om autonome niet-canonieke groepen te vormen, terwijl de minderheid blijft, maar de activiteiten van de communautiteit moet terugschroeven.

Tenslotte is er de tegenstand tegen de oorlog in Vietnam, kristallisatiepunt van de kritiek op het bisschoppelijk gezag. De bisschoppen passen er voor op om op het politieke terrein tussenbeide te komen, maar alsmeer katholieken betwisten de gegrondheid van de oorlog, zelfs van elke oorlog. De leiders van de katholieke pacifistische beweging zijn de broers Berrigan, Daniel (jezuïet) en Philipp (jozefiet). De wending die de gebeurtenissen in Vietnam nemen lijkt hen gelijk te geven. Het episcopaat sluit zich uiteindelijk aan bij de beweging en veroordeelt later ook de kernbepanning, wat echter op tegenstand binnen de Kerk zelf stuit, omdat een belangrijk aantal anti-communistische katholieken die standpunten als te gunstig voor de politiek van Moskou beschouwt.

Een ander nieuw fenomeen van de postconciulaire Amerikaanse Kerk is de geboorte van de katholieke charismatische beweging. Die ziet in augustus 1966 het licht aan de *Duquesne University* van Pittsburgh, die geleid wordt door de paters spiritijnen, en vervolgens aan de *University of Notre-Dame* (Indiana), gesticht door de congregatie van het H. Kruis. De beweging, die rechtstreeks geïnspireerd is door de protestantse pinksterbeweging, ontwikkelt zich erg snel: op tien jaar tijd ontstaan er bijna drieduizend gebedsgroepen die samen een miljoen Amerikaanse gelovigen mobiliseren.

We zouden ook moeten spreken over het einde van de rassenscheiding met betrekking tot de zwarten en over het toenemend belang van de Spaanssprekende bevolking, voor 90 % katholiek, waarvan het aantal gestegen is met 61 % terwijl de Amerikaanse bevolking als geheel er 11 % op vooruitgegaan is. Hoewel een belangrijk deel van hen naar het protestantisme overgegaan is, vertegenwoordigen de Spaanssprekenden vandaag één derde van de Amerikaanse katholieken.

Toch mogen we ons niet inbeelden dat de versnelde desoriëntatie van de Amerikaanse Kerk na het Concilie zonder slag of stoot gegaan is. Naast de gelovigen die de lefebvristische rangen verhoogd hebben, is een behoudsgezinde kern, gehecht aan de waardigheid van de cultus en aan de moraal, in de parochies gebleven. Door hun toe-

doen is een opvallende restauratie tot stand gekomen na het presidentschap van Jimmy Carter, dat in de ogen van velen een tweede Amerikaans dieptepunt vormde na het debacle in Vietnam.

Op politiek vlak steunden zij de republikein Ronald Reagan; inzake moraal namen zij de standpunten van Joannes-Paulus II over. Met een toen nog onbekende krachtadigheid kwamen zij in naam van de katholieke moraal tussenbeide in het politiek debat. Kardinaal O'Connor van New York durfde zelfs een stemrichtlijn geven: « neen » aan de kandidaten die de abortuswet aanvaard hebben! Voor de eerste keer stelde een bisschop het principe van de scheiding tussen Kerk en staat in vraag.

EEN MISLUKTE HEROPLEVING

Vandaag de dag hebben de katholieken in de VS proportioneel het hoogste aantal priesters ter wereld: 11,7 voor 10.000 gelovigen. Anderzijds gaat het aantal katholieken binnen het geheel van de Amerikaanse bevolking stelselmatig achteruit en zit men terug op het niveau van voor de Tweede Wereldoorlog.

Wat in de ogen van sommigen als een renaissance kon doorgaan, werd gecompromitteerd door de zedenschandalen van de afgelopen jaren. De progressisten profiteren ervan om het "reactionaire" episcopaat te bekritisieren in een poging om het te destabiliseren, terwijl de vrijmetselarij en de resterende vertegenwoordigers van het fanatiek protestantisme de gelegenheid aangrijpen om de Kerk aan te vallen.

Dat belet niet dat voor bepaalde traditionalisten, die met afgrijzen de algemene ineenstorting van de Kerk in West-Europa aanschouwen, de Amerikaanse Kerk een model kan lijken. Een model van integraal katholicisme? Zeker niet, tenzij men van mening is dat het Evangelie en de levens van de heiligen de *American Way of Life* aankondigen! Zij is echter ongetwijfeld een model voor de conciulaire godsdienst in de Kerk.

Onze vader, abbé Georges de Nantes, heeft het overtuigend aangetoond zonder ooit weerlegd te zijn: in de schoot van de ene Kerk, door Jezus Christus gesticht, is er sinds het Concilie een confrontatie tussen twee religies aan de gang. Langs de ene kant is er de katholieke godsdienst, gericht op het Kruis van Christus; langs de andere kant is er de conciulaire religie, gevestigd op de godsdienstvrijheid en de cultus van de Mens. De geschiedenis van de Amerikaanse Kerk overtuigt ons ervan dat laatstgenoemde religie, verre van een betere wereld op te bouwen, de medeplichtige is van de vernietigers van de katholieke orde en slechts puinhopen oplevert.

Gelukkig zal Onze-Lieve-Vrouw van Fatima, voor wie veel Amerikanen een grote devotie hebben, triomferen over het hart van de H. Vader en hem aansporen om de godsdienstvrijheid af te keuren. Dan zal ook in de VS de katholieke Kerk herrijzen!

broeder Pierre van de Transfiguratie

BELGIË IN DE GROTE OORLOG

NAAR EEN AFZONDERLIJKE VREDE ?

Het is decennialang een goed bewaard geheim geweest dat koning Albert eind 1915 het initiatief nam om onderhandelingen met de Duitsers te beginnen, zonder dat zijn regering daarvan op de hoogte was. Bij de publicatie van het oorlogsdagboek van de vorst, waarin over de zoektocht naar een compromisvrede gesproken werd, reageerden veel bewonderaars van de « Koning-Ridder » geschokt. Volkomen onterecht eigenlijk : Albert de Vredelievende wou ons land behoeden voor een dreigende totale vernietiging.

BOVEN HET GEWOEL

Op 15 december 1915 krijgt koning Albert in De Panne nogmaals bezoek van de Franse generaal Foch. In het oorlogsdagboek van de vorst lezen we een merkwaardige uitspraak van de Fransman :

« Deze oorlog is een strijd tussen enerzijds twee keizerrijken met een sterk gezag en anderzijds twee parlementaire democratieën. Het is noodzakelijk dat Frankrijk en Engeland het bewijs leveren van de uitmuntendheid van hun politiek regime » (Marie-Rose Thielemans, *Albert Ier. Carnets et correspondance de guerre 1914-1918*, Louvain-la-Neuve, 1991, p. 238).

De uitspraak van Foch is veelbetekenend. Voor de eerste keer maakt een van de geallieerde hoofdrolspelers duidelijk dat het conflict een heel ander karakter gekregen heeft dan in de beginfase : de klassieke oorlog is een ideologische oorlog geworden, een kruistocht van de democratieën tegen de monarchieën.

Voor de geallieerden kan er in die nieuwe optiek geen sprake zijn van vredesonderhandelingen. De vijand en datgene waarvoor hij staat, moet volledig vernietigd worden, tegen elke prijs. Het « *jusqu'au*

boutisme » is meer dan ooit het credo van Londen en Parijs, die er niet aan twifelen dat zij de *Kaiser* en zijn bondgenoten op de knieën zullen dwingen.

Koning Albert is het met die visie absoluut niet eens. Al op 12 november 1915 schetst hij een vernietigend portret van de parlementaire democratieën :

« De dwaze hoogmoed van de Engelsen en hun misprijzen voor de vijand, de glorieuze koorts van Frankrijk dat zich in een onvergelykbare stijl illusies blijft maken, dat alles leidt stap voor stap naar de totale nederlaag. Omdat men vertrekt van het postulaat dat de overwinning vaststaat, heeft men er nooit bij stilgestaan om de ware toestand nuchter te onderzoeken. Men heeft de heerschappij van de praters en de onbekwamen ondergaan. Men heeft de parlementen, die in vredetijd al helemaal niet in staat zijn tot controle of actie, op doorslaggevende ogenblikken de beslissingsmacht gegeven, daar waar de scherpzinnigheid en de energie van iemand die boven het gewoel staat noodzakelijk waren. »

Ons land heeft wél iemand "die boven het gewoel staat" : de koning, hoofd van de natie, hoofd van het leger. En Albert weet heel goed wat hij wil, zoals

De ondergelopen IJzervlakte in 1916.

Vier jaar lang beschermde het overstroomde gebied onze frontsoldaten tegen een Duitse doorbraak.

Marie-Rose Thielemans het perfect verwoordt : « Vermits het leger van een neutrale staat per definitie op een defensieve strategie moet gericht zijn, is het niet gepast dat het deelneemt aan offensieven die ook nog eens veel mensenlevens kosten en weinig doeltreffend zijn ; overigens moet tot elke prijs vermeden worden dat België gewapenderhand heroverd wordt, want in dat geval zal het land volledig verwoest worden. Besluit : enkel een onderhandelde vrede kan België bevrijden » (op. cit., p. 77).

PATSTELLING AAN HET WESTELIJK FRONT

De militaire realiteit op het terrein geeft de koning overschot van gelijk. Gedurende heel het jaar 1915 bestormen geallieerden en Centralen elkaar met alle vuur- en mankracht waarover ze beschikken, in een wanhopige poging om een doorbraak te forceren, maar zonder noemenswaardig resultaat.

De tweede slag bij Ieper (april-mei 1915), waarin de Duitsers voor het eerst gas als aanvalswapen inzetten, eindigt onbeslist. Het leger van de *Kaiser* boekt ten noordoosten van Ieper weliswaar enkele kilometers terreinwinst, maar slaagt er niet in om de stad zelf in te nemen. Het zijn vooral de torenhoge verliescijfers die bij blijven : « De Britten tellden 10.519 doden, 32.334 gewonden en 16.422 vermisten of 59.275 in totaal. De Duitsers hadden 6337 doden, 24.294 gewonden en 4302 vermisten of een totaal van 34.933. En over de Fransen zijn geen precieze verliescijfers bekend, maar de meeste ramingen situeren zich rond de 10.000 doden, gewonden en vermisten » (Luc De Vos e.a., 14-18. *Oorlog in België*, Leuven, 2014, p. 228).

Het Belgisch leger betreurt in die slag 1530 verliezen, voor een groot deel grenadiers van de zesde legerdivisie die gelegerd waren even ten noorden van Steenstrategbrug op het kanaal IJzer-Ieper. Op 22 april lanceren de Duitsers in de sector Steenstrateg hun eerste gasaanval. De gaswolk drijft naar de Franse loopgraven, op onze rechterflank, waar de eerste slachtoffers vallen en paniek uitbreekt. Duitse stormtroepen rukken op door de ontstane bres. Dat het niet tot een vijandelijke doorbraak komt, is te danken aan de Belgen. Generaal De Ceuninck, hoofd van de zesde divisie, « laat zijn kanonnen vuren, zowel op het voorland van de eigen troepen als van de Franse burenen. Dat heftige schieten gaat de hele nacht door en draagt er flink toe bij om het Duitse offensief te smoren. De Duitse druk is daardoor niet krachtig genoeg om zijn soldaten te doen wijken » (Luc Vandeweyer, *Koning Albert en zijn soldaten*, 2014, p. 160).

Onze grenadiers verdedigen zich als leeuwen en kunnen elke Duitse omtrekkende beweging blokkeren, hoewel ze op hun beurt met het verraderlijke gas geconfronteerd worden. Op 26 april geven de *pinhelmen* het op. Geallieerde troepen doen tegenaanvallen, sluiten de bres... en schrijven het succes op eigen rekening. De waarheid is echter dat het zonder de soldaten van koning Albert fataal had kunnen aflopen.

Kort nadien, in mei, volgt het lenteoffensief van het Franse leger ten noorden van Arras. Het loopt

met een sisser af. Maar wat een bloedbad... « *De troepen hebben zonder verpinken verschrikkelijke verliezen geleden, de artillerie heeft sinds 9 mei twee miljoen kanonschoten afgevuurd, men had de beste troepen in één machtige speerpunt verzameld. Alles tevergeefs. Alle inspanningen liepen te pletter op de buitengewone massiviteit van de Duitse troepen en hun formidabele defensieve organisatie* », schrijft Albert op 19 juni in zijn dagboek.

Generaal Foch behoudt echter ondanks alles zijn optimisme ! Hij wil terug aanvallen, hoewel het voordeel van de verrassing natuurlijk verspeeld is. « *Hij hoopte dat uit de schok van twee belangrijke troepen-machten een beslissing zou voortkomen.* » De waanzin van de tactiek van Foch kan niet beter onder woorden gebracht worden. Deze man, die er niet voor terugschrok duizenden de dood in te jagen met zijn theorieën van « *l'offensive à outrance* », werd na de oorlog op een voetstuk geplaatst dat hij allerminst verdient !

Op 11 september is het de beurt aan generaal Joffre om Albert een bezoek te brengen. Hij kondigt een nieuw groot offensief aan in de Champagne-streek en in Artesië waaraan meer dan een miljoen Fransen en Britten zullen deelnemen... Ook dat herfstoffensief levert echter niet de verhoopte doorbraak op. De Britse generaal Douglas Haig, evenknie van Foch als het aankomt op onverantwoorde aanvallen met massale verliezen, mislukt smadelijk bij het mijnstadje Loos, waar de Duitsers geweldige verdedigingswerken met loopgraven en ondergrondse bunkers hebben uitgebouwd. Haig schuift zijn eigen mislukking af op opperbevelhebber French en intrigeert zo lang bij de politici in Londen tot die hem tot opvolger van de veldmaarschalk aanstellen. Nog een militair kopstuk dat bepaald geen standbeeld verdient !

Op 6 oktober schrijft de koning : « *We horen niets meer over het grote offensief* », en een dag later : « *Het grote Frans-Engelse offensief is al vergeten.* » Het klinkt cynisch, maar hij is al langer doordrongen van het feit dat de loopgravenoorlog uitzichtloos is.

DUITSE OPMARS IN HET OOSTEN

Terwijl het westelijk front muurvast zit, is er voortdurend beweging in het Oosten. Maar die beweging gaat slechts in één richting : onafgebroken terreinwinst voor de Centralen ten koste van de Russische kolos, die wel over schijnbaar onuitputtelijke reserves aan mankracht beschikt, maar tekort schiet inzake bewapening en bevoorrading. Koning Albert is heel sceptisch over de capaciteiten van het Russisch leger : « *De Russen wijken voortdurend. We zijn erg verontrust nu we zien hoe dat reusachtige leger langs alle kanten barsten vertoont. Zullen de binnenlandse hervormingen die volop aan de gang zijn heel het nationale bouw-werk niet compromitteren ? Zal de tsaar opgewassen zijn tegen de situatie ?* » (1 september 1915).

Tijdens de Tweede Ieperslag verplaatsen de Duitsers troepen naar het Oosten, waardoor hun opmars daar nog een versnelling hoger kan schakelen. In mei wordt Oostenrijks Galicië, dat bij het begin van

de oorlog door de Russen onder de voet was gelopen, volledig ontzet. Op 5 augustus valt Warschau en veroveren de Duitsers heel Polen, op dat moment een deel van het Russische rijk. Op zes maanden tijd, tussen mei en oktober 1915, schuift het Duitse aanvalsfrent honderden kilometers in oostelijke richting op!

De geallieerden reageren met een aanval op de Dardanellen, een dwaas plan van eerste Lord van de Admiraliteit Winston Churchill, tegen de adviezen van alle experts in! De catastrofe die zich op het schiereiland Gallipoli voltrekt, kost het Britse Gemenebest 214.000 verliezen. Ook Frankrijk, dat zich blindelings heeft laten meesleuren, betreurt een massa doden. « Als men een minimum aan strategische en aardrijkskundige kennis had bezeten, dan had men nooit die plek gekozen » (abbé de Nantes, conferentie *De Republiek tijdens de oorlog*, maart 1994).

De toetreding van Italië tot het geallieerde kamp, eind mei, vertaalt zich niet in successen: « Het Italiaanse avontuur bleek van meet af aan een ramp » (De Vos, *op. cit.*, p. 352).

Op 14 oktober kiest Bulgarije de kant van de zegevierende Centralen, waardoor de weg open ligt voor een nauwe samenwerking tussen Duitsers en Turken. Onze vorst ziet scherp wat de geopolitieke consequenties van die nieuwe wending zijn:

« Doordat de strijd zich naar het Oosten verplaatst, zal dat de Duitsers de mogelijkheid geven tot politieke en militaire actie in Constantinopel: een zware slag voor Rusland. Vervolgens kunnen de Duitse strijdkrachten de Turkse troepen omkaderen en zich zo verplaatsen tot in Klein-Azië, Egypte aanvallen, de Perzische Golf bezetten, de Perzen onder hun zegevierende vaandels brengen, een schokgolf door de moslimwereld jagen, de mohammedanen overtuigen van de machteloosheid van Engeland en hen brengen tot een algemene revolutie tegen de Britse gezagsdragers.

« Het Duitse en het Britse Rijk zullen een krachtmeting aangaan die heel lang zal duren. De Engelse politiek wil Frankrijk zover krijgen dat het instemt met een strijd tot het bittere einde. Londen wil de oorlog verder zetten totdat de laatste Fransman zijn leven zal gegeven hebben. Frankrijk, vastgeklonken aan Engeland, zal alle voorwaarden die Duitsland het

zal aanbieden resoluut afwijzen. Onze zuiderburen zullen zich uitputten in een strijd waarvan het voortduren veeleer de Britse dan de Franse belangen dient » (27 oktober 1915).

Op het einde van het tweede oorlogsjaar is het voor elke nuchtere waarnemer duidelijk: Duitsland en zijn bondgenoten maken de grootste kans om de Europese krachtmeting te winnen.

DE INNERLIJKE ZWAKTE VAN DE GEALLIEERDEN

Eigenlijk verwondert het koning Albert niet dat het geallieerde kamp aan het kortste eind dreigt te trekken: Frankrijk en Groot-Brittannië ontberen de noodzakelijke innerlijke sterkte.

« De binnenlandse politiek herneemt in Frankrijk als vanouds, in vredes-tijd, zijn rechten. Men discussieert over alles. Het gezag zal alsmaar minder autoriteit hebben en dat zal een zwak punt in het verzet vormen. Het zal eindigen met regeringswissels en gevechten om ministerportefeuilles. De politici zullen alle onvolmaaktheden van het politiek systeem en zelfs van de nationale defensie te grabbel gooien voor het grote publiek. Resultaat: de Fransen zullen er in slagen hun eigen vertrouwen te ondermijnen en zichzelf te ontmoedigen, veel beter dan de vijand dat zou kunnen » (15 december 1915).

Abbé de Nantes zegt precies hetzelfde in zijn analyse van de Republiek tijdens de oorlogsjaren: « Frankrijk wordt niet geregeerd. Het land heeft geen leider » (conferentie *De Republiek tijdens de oorlog*, maart 1994).

De grote Franse generaals (en dan bedoelen we niet Foch en Joffre) zien

dat eveneens in. Op 3 november zegt Pétain tegen president Poincaré: « Wanneer de Romeinen in een moeilijke oorlog verwickeld waren, benoemden zij een dictator en schortten tijdelijk de grondwettelijke waarborgen op. » Nog duidelijker is Castelnau: « Treed op als een koning! » Maar Poincaré is een angsthaas en wil er niet van horen; de hele oorlog door schittert hij vooral door onbenulligheid en inertie.

Is Groot-Brittannië dan niet beter af? « In Engeland is het niet beter gesteld, het is erger dan een republiek. De ministers hebben alles te zeggen en de vorst niets, men houdt zich zelfs niet met hem bezig,

In Vlaamse velden: het oorlogskerkhof van Oeren, tussen Veurne en Alveringem. In de schaduw van de oude Sint-Pietersbandenkerk rusten 508 Belgische militairen.

hij bestaat niet », noteert koning Albert (27 oktober 1915). Lord Kitchener ? « *Nog een idool van de Britse hoogmoed. De massa in Engeland beschouwt hem als een groot man omdat hij met alle miljarden en man-schappen die hij maar wou een einde heeft gemaakt aan de verovering van de Soedan en de oorlog tegen de Boeren [in Zuid-Afrika]* » (12 november 1915).

Belangrijk is Alberts besluit aan de vooravond van de tweede oorlogswinter : « *Het geluk lacht meer en meer de centrale keizerrijken toe. Daar is dan ook sprake van orde en eenheid in de actie, in de leiding, in de diplomatieke en militaire inspanningen. Bij de geallieerden daarentegen wordt alles overge-laten aan de politici, aan de onverantwoordelijken en de onbekwamen.* » Ons land moet daar zijn lessen uit trekken : « *Voor België komt het ogenblik dichterbij dat het zal weten welke weg het herstel van onze grenzen zal vergemakkelijken of toelaten. Volledig afhankelijk zijn van de overwonnenen zou wel de slechtst mogelijke houding zijn* » (17 oktober 1915).

GEHEIME VREDESONDERHANDELINGEN

Uit al het voorgaande blijkt duidelijk dat de koning de idee van een afzonderlijke vrede met Duitsland niet ongenegen is. Voor hem is het de moeite waard minstens gesprekken op te starten : « *Voor ons is het meer dan tijd ons te richten op de middelen om onze grenzen terug te krijgen. Onze bondgenoten kunnen ze niet voor ons heroveren* » (17 november).

Uiterste voorzichtigheid is echter geboden : zijn ministers zitten helemaal op de geallieerde lijn van de oorlog tot het bittere einde. Maar na zijn voortdurende conflicten met De Broqueville heeft de koning het wel gehad met de politici. Dat hij riskeert zijn grondwettelijke bevoegdheden te buiten te gaan – elk woord en elke daad van de vorst moeten immers gedekt zijn door een minister – stoort hem niet : hij handelt in het belang van het land.

Een geschikte opening doet zich voor wanneer de koning in het bezit wordt gesteld van een brief van Hans Toerring, een schoonbroer van koningin Elisabeth, waarin die Albert verwijt zonder echt motief de oorlog ingegaan te zijn. De vorst formuleert een antwoord dat hij opstelt met de medewerking van een van zijn meest vertrouwelijke raadgevers, Emile Waxweiler, hoogleraar sociologie aan het *Institut Solvay*.

De brief die Waxweiler op 24 november in Zürich aan Toerring afgeeft, is een pleidooi *pro domo* waarin de koning de houding van België rechtvaardigt : « *Er zijn zoveel onjuiste dingen over ons gezegd dat ik gelukkig ben dat je mij de gelegenheid geeft je enkele persoonlijke standpunten te laten geworden over de houding van België vóór de oorlog, over de redenen die mijn land de wapens hebben doen opnemen en over de huidige toestand* » (M.-R. Thielemans en E. Vandewoude, *Le Roi Albert au travers de ses lettres inédites, 1882-1916*, Brussel, 1982, p. 605). De koning onderstreept vooral de twee grote drijfveren van zijn actie : het absolute respect voor de neutraliteit en het in stand houden van het Europese evenwicht.

Ondertussen is Albert er zich van bewust dat een vredesinitiatief maar kan slagen als hij ook steun in het geallieerde kamp heeft. Zijn keuze valt op de Engelsman lord George Nathaniel Curzon, een persoonlijke vriend van de koninklijke familie (hij ving in september 1914 de kinderen van Albert en Elisabeth op zijn landgoed op) en een invloedrijk staatsman (voormalig onderkoning van Brits India en sedert mei 1915 minister in de regering Asquith). De vorst wil Curzon ervan overtuigen dat het in het belang van Londen is om gesprekken te starten met het oog op de vrede. Hij schrijft hem in november een brief, waaruit we volgende cruciale passage citeren :

« *Het wordt heel moeilijk om met vertrouwen naar de toekomst uit te zien. De geallieerde groot-machten ontberen eenheid van leiding, praktische zin in de actie en een klare kijk op de werkelijke toestand van de oorlog. Dat zal leiden tot een complete nederlaag. Het zou hoog tijd zijn om te veranderen van mannen en van systeem. Ik geloof sterk dat de toekomst van Groot-Brittannië ligt in de invloed van personen met een energiek karakter en een grote intelligentie* » (cf. Thielemans en Vandewoude, *op. cit.*, p. 617).

In Zürich verdedigt Waxweiler, namens de koning, tegenover zijn Duitse gesprekspartner de integrale terugkeer naar de *statu quo ante bellum*. België wil volledig onafhankelijk blijven. Hij wijst de suggesties van Toerring – recht op doorgang van Duitse troepen, een douane-unie of *Zollverein*, afstand van onze kolonie Kongo – vriendelijk maar beslist van de hand.

DE EISEN VAN BERLIJN

Terwijl de vertrouwenspersoon van de koning in De Panne verslag uitbrengt, neemt Toerring in de Duitse hoofdstad contact op met de minister van Buitenlandse Zaken. De eisen van Berlijn, die de schoonbroer van de koningin tijdens een tweede ontmoeting met Waxweiler op tafel legt, zijn niet min en komen er op neer dat België zijn grondgebied slechts intact zal terugkrijgen als het een vazalstaat van het *Reich* wordt...

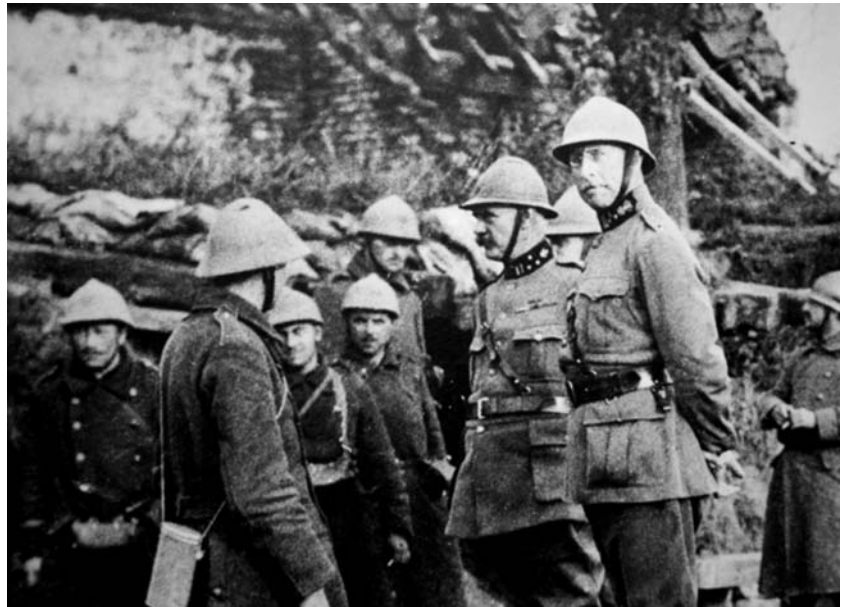
Op 29 november stellen de Belg en de Duitser gemeenschappelijke “basisprincipes” op als uitgangspunt voor verdere onderhandelingen : « Zes punten werden aangesneden : 1. het opgeven van de neutraliteit, 2. het doorgangsrecht voor de Duitse troepen, 3. het recht om bepaalde strategische punten te bezetten ; 4. het recht op deelname in de administratie van bepaalde strategische spoorlijnen, 5. de aansluiting van België bij een economisch bondgenootschap, 6. het opgeven van bepaalde gebieden aan de grens met Duitsland (met voor België misschien een compensatie in het zuidwesten) » (Thielemans en Vandewoude, p. 616).

Is koning Albert, die altijd zo’n groot pleitbezorger van de Belgische neutraliteit is geweest, bereid om die “basisprincipes” in overweging te nemen ? Blijkbaar wel, want hij trekt verschillende dagen uit om er samen met Waxweiler van gedachten over te wisselen. De prijs is hoog, maar als het land ermee van de totale vernietiging kan gered worden...

Kenschetsend is dan ook de reactie van de koning wanneer rond die tijd de Britse majoor Baird, militair attaché, afscheid van hem komt nemen alvorens terug naar Engeland te vertrekken: « *Hij deelt mijn opvattingen over de toestand van de geallieerden. De militaire acties draaien duidelijk niet in hun voordeel uit. De majoor vraagt of het volgens mij al het moment is om vrede te sluiten. Ik antwoord dat ik het niet weet, maar dat het de moeite zou lonen om te praten als men de bevrijding van België zou kunnen bekomen.* »

Op 10 december lijkt de beslissing van de vorst vast te staan: « *Wij zijn nu een nieuw pad opgegaan, één dat vol risico's is* », schrijft hij in zijn dagboek, « *maar dat we wel moesten uitproberen voor de redding van het land wegens de onmacht die zich elke dag duidelijker doet gevoelen in het kamp van de geallieerden.* »

Van het antwoord van de koning aan Hans Toerring bestaan drie versies, een duidelijk bewijs dat Albert lang gewikt en gewogen heeft vooraleer tot een definitieve tekst te komen. Om de « *fundamentele voorwaarde ons grondgebied te onttrekken aan de conflicten tussen de naties* » te realiseren is de koning bereid de neutraliteit op te geven. Maar « *geen inmenging in de binnenlandse administratie van ons land* » en respect voor « *de politieke en economische onafhankelijkheid van België en de integriteit van zijn grondgebied* », overeenkomstig de grondwettelijke eed die onze vorst heeft afgelegd. En nog iets: « *Als het land op een rechtvaardige manier schadeloos zou gesteld worden voor de belangrijke verliezen die het heeft geleden door toedoen van een oorlog waarin het meegesleept werd, dan zou het kansen hebben op herstel.* » De kwestie van de schadeloosstelling is essentieel voor de koning. Ze kan ook helpen om het Duitse protectoraat door de bevolking te doen aanvaarden.

Koning Albert en generaal De Ceuninck aan het front. Eind 1915 konden de Belgen beschikken over een eigen versie van de Franse *casque Adrian*.

EEN SCHERP REKWISITOOR

Wat Albert nauwelijks twee dagen later verneemt, sterkt hem alleen maar in zijn voornemen om zijn eigen weg te gaan en zich niets gelegen te laten aan zijn ministers. Hij krijgt namelijk het bezoek van pater Théophile Hénusse, een jezuïet die in Rome in audiëntie ontvangen is door de paus. Benedictus XV heeft de pater toevertrouwd dat de Duitsers al in juni vredesvoorstellen hebben gedaan « *op basis van de volledige ontruiming, zonder meer, van België.* » Het Vaticaanse staatssecretariaat lichtte onmiddellijk de vertegenwoordiger van België bij de H. Stoel in, maar « *die weigerde de boodschap te aanvaarden* »! Op wiens gezag? Op dat van de regering blijkbaar, want de koning valt volledig uit de lucht: « *En zeggen dat wij hier nergens van op de hoogte gesteld zijn! Zijne Heiligheid wist dat en betreunde dat ik in onwetendheid gehouden ben. Zij vreest dat de eisen van Duitsland momenteel toegenomen zijn* » (12 december).

Rond die tijd bezorgt koningin Elisabeth in Engeland aan lord Curzon een tweede brief van haar echtgenoot. In dat nieuwe schrijven formuleert de koning zijn pessimisme over de geallieerde zaak nog veel scherper:

« *De toestand is ernstig. Wat de voorbije 17 maanden van oorlogvoering kenmerkt, is de ongeschiktheid waarvan de geallieerden blijk geven op bijna alle domeinen.*

« *Ik heb de overtuiging dat het westelijk front niet zal bewegen en dat de geallieerden niet bij machte zijn om de door de vijand ingepalmde gebieden, en meer in het bijzonder België, te heroveren. Alle offensieven, zowel die van de Fransen als die van de Engelsen, zijn allemaal mislukt, ten koste van immense offers.*

« *Aan het oostelijk front wordt de toestand voortdurend slechter. De strijdkrachten*

De Britse generaal Haig en lord Curzon, een persoonlijke vriend van Albert, werden op 7 februari 1916 in De Panne ontvangen.

van de centrale keizerrijken zijn er aangevuld met 350.000 Bulgaren. Goede communicatielijnen verbinden Duitsland met zijn bondgenoten. Daarentegen hebben zestien maanden oorlog verschillende gebreken in de organisatie en de leiding van het Russisch leger blootgelegd, die niet op enkele maanden tijd gecorrigeerd kunnen worden.

« De geallieerden hebben zich gebaseerd op drie beginselen die niet aan de realiteit beantwoorden: de zekerheid van de overwinning, de almacht van Rusland, de totale en snelle uitputting van Duitsland. Alles bij elkaar is het goed mogelijk dat de belangrijke reserves aan mankracht en munitie van de geallieerden hen minder van nut zullen zijn als zij ze in gevechten riskeren dan wanneer zij er geen gebruik van maken. »

De lektuur van de brief maakt lord Curzon bijzonder ongerust. Hij haast zich om premier Asquith in te lichten, waarop in de Britse politieke wereld alle alarmbellen beginnen te rinkelen. Blijkbaar staat de koning van de Belgen op het punt een afzonderlijke vrede met de Duitsers te sluiten!

EEN KWESTIE VAN SPEK ?

Op 23 december roept lord Crewe, die tijdelijk sir Edward Grey vervangt op het *Foreign Office*, de Belgische vertegenwoordiger Paul Hymans bij zich. Hij snijdt een vreemd onderwerp aan: Groot-Brittannië is ertoe gedwongen tijdelijk te stoppen met het zenden van spek naar de bevolking in het bezette België; dat zou een negatieve weerslag op de moraal van « *brave little Belgium* » kunnen hebben en daarom heeft de Britse regering besloten een plechtige verklaring af te leggen waarin haar engagement ten aanzien van ons land hernieuwd wordt.

Beduusd verlaat Hymans het ministerie. Wat is dat allemaal met dat spek? Hij is nog verbaasder wanneer hij vaststelt dat de levering al enkele dagen later hernomen wordt, maar hij zal nooit de waarheid kennen: dat de geallieerden een voorwendsel zochten om koning Albert met ronkende beloften onder druk te zetten...

Voor alle zekerheid organiseren de Britten een rechtstreeks contact met onze vorst. Op 7 februari 1916 komt lord Curzon in het gezelschap van generaal Haig naar De Panne. De nieuwe Britse opperbevelhebber probeert de koning te overtuigen van het nut van nog maar eens een offensief. Verloren moeite: Albert weet dat het zal mislukken.

Onder vier ogen vindt daarna een gesprek met Curzon plaats. De Engelsman steekt niet onder stoelen of banken dat het Britse Rijk verwickeld is in een strijd op leven of dood voor de wereldhegemonie. De koning noteert: « *Hij besluit dat*

men meer dan ooit moet volharden in de strijd, dat niemand in het kabinet het nog maar zou wagen het woord vrede uit te spreken en dat de publieke opinie in Engeland eensgezind is om de oorlog tot het einde te voeren, tot aan de overwinning. » Is er dan geen basis mogelijk voor een akkoord tussen Londen en Berlijn? Lord Curzon: « *Neen, zo'n basis bestaat niet. **Eén van beide vijanden moet in het zand bijten.** Wij zullen de wapens niet neerleggen en daarin worden wij gesteund door de opinie, die traag in beweging komt, maar die nu ontstaat is en op een gepassioneerde wijze Duitsland haat* » (8 februari 1916).

Daarmee gaan de laatste illusies van onze koning om Groot-Brittannië te bekeren tot een compromisvrede met Duitsland in rook op... De gunstige gelegenheid is trouwens voorbij: de Belgische krant *Le XXe siècle* meldt op 20 februari dat er in het Britse parlement vragen gesteld worden over vredesvoorstellen die Duitsland aan België zou gedaan hebben. Blijkbaar is er dan toch iets uitgelekt. De Belgische regering, die niet op de hoogte is van het initiatief van Albert, ontkent formeel.

Op het einde van de maand ontmoeten Waxweiler en Toerring elkaar voor de laatste keer in Zürich, maar het vertrouwen is dan al zoek. Het zegezekere Duitsland heeft zijn eisenbundel nog verder aangedikt en verlangt nu de volledige militaire en economische onderwerping van België aan het *Reich*. De afgevaardigde van Albert deelt de Duitser mee dat niemand in ons land daarmee kan instemmen, ook de vorst niet. De onderhandelingen zijn voorbij.

* * *

Op 14 april 1916 maken de vertegenwoordigers van Groot-Brittannië, Frankrijk en Rusland hun opwachting bij de Belgische minister van Buitenlandse Zaken in zijn villa in Sainte-Adresse. Zij leggen een plechtige verklaring af: onze garanten engageren zich om de wapens niet neer te leggen vooraleer België hersteld is in zijn volledige politieke en economische onafhankelijkheid en naar behoren schadeloos gesteld. Zij beloven bovendien hun hulp voor de commerciële en financiële heropbouw van ons land. Baron Beyens bedankt hen en verzekert dat België vastbesloten is om aan de zijde van de geallieerden verder te vechten « tot aan de triomf van het recht ».

Londen haalt zijn slag thuis. België wordt stevig vastgeklonken aan de geallieerde zaak, ondanks de koning die buitenspel is gezet. En de oorlog gaat verder, bloediger en gruwelijker dan ooit: 1916 is het jaar van Verdun en van de Somme.

redactie KCR

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle*.

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: A. Van der Schraelen, Driesheide 45, B-2980 Zoersel.

Abonnement: € 10. Steunabonnement: vanaf € 15. Buitenland: € 12.

Rekening 000-3302057-80. IBAN: BE47 000 3302057 80. BIC: BPOTBEB1.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com